

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 7ης Μαρτίου 2018*

«Προδικαστική παραπομπή – Οδηγία 2003/96/ΕΚ – Φορολογία των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας – Άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α' – Ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας – Υποχρέωση απαλλαγής – Άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ' – Ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για συνδυασμένη παραγωγή θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας – Δυνατότητα απαλλαγής ή μείωσης του επιπέδου της φορολογίας – Φυσικό αέριο που προορίζεται για τη συμπαραγωγή θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας»

Στην υπόθεση C-31/17,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας, Γαλλία) με απόφαση της 18ης Ιανουαρίου 2017, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 23 Ιανουαρίου 2017, στο πλαίσιο της δίκης

Cristal Union, διάδοχος της Sucrerie de Toury SA,

κατά

Ministre de l'Économie et des Finances,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta, πρόεδρο τμήματος, C. G. Fernlund, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev και E. Regan (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: E. Tanchev

γραμματέας: V. Giacobbo-Peyronnel, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 22ας Νοεμβρίου 2017,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Cristal Union, διάδοχος της Sucrerie de Toury SA, εκπροσωπούμενη από τους C. Lesourd και J.-M. Priol, avocats,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον D. Colas, καθώς και από τις E. de Moustier, S. Ghiandoni και A. Alidière,
- η Φινλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον S. Hartikainen,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις C. Perrin και F. Tomat,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 22ας Φεβρουαρίου 2018,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', και του άρθρου 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 2003/96/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με την αναδιάρθρωση του κοινοτικού πλαισίου φορολογίας των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας (ΕΕ 2003, L 283, σ. 51).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Cristal Union, διαδόχου της Sucrerie de Toury SA, και του Ministre de l'Économie et des Finances (Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών), σχετικά με τη φορολόγηση του φυσικού αερίου που χρησιμοποιείται από μονάδα συμπαραγωγής για τη συνδυασμένη παραγωγή θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2 έως 7, 11, 12, 24 και 25 της οδηγίας 2003/96 έχουν ως εξής:
 - «(2) Η έλλειψη κοινοτικών διατάξεων που να επιβάλλουν ελάχιστο φορολογικό συντελεστή για την ηλεκτρική ενέργεια και τα ενεργειακά προϊόντα, πλην των πετρελαιοειδών, ενδέχεται να επηρεάσει αρνητικά την ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.
 - (3) Η ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και η επίτευξη των στόχων άλλων κοινοτικών πολιτικών απαιτούν τον καθορισμό ελαχίστων επιπέδων φορολογίας σε κοινοτική κλίμακα για τα περισσότερα ενεργειακά προϊόντα, συμπεριλαμβανομένης της ηλεκτρικής ενέργειας, του φυσικού αερίου και του άνθρακα.
 - (4) Οι σημαντικές διαφορές στα εθνικά επίπεδα φορολογίας της ενέργειας που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να αποδειχθούν επιζήμιες για την ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.
 - (5) Ο καθορισμός των δεόντων κοινοτικών ελαχίστων επιπέδων φορολογίας θα επιτρέψει τη μείωση των υφισταμένων διαφορών στα εθνικά επίπεδα φορολογίας.
 - (6) Σύμφωνα με το άρθρο 6 της Συνθήκης [ΕΚ], οι απαιτήσεις περιβαλλοντικής προστασίας πρέπει να εντάσσονται στη χάραξη και την εφαρμογή άλλων κοινοτικών πολιτικών.
 - (7) Ως συμβαλλόμενο μέρος της Σύμβασης Πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές μεταβολές, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα έχει επικυρώσει το πρωτόκολλο του Κιότο. Η φορολογία των ενεργειακών προϊόντων και, όπου χρειάζεται, της ηλεκτρικής ενέργειας αποτελεί ένα εκ των διαθεσίμων μέσων προς επίτευξη των στόχων του πρωτοκόλλου του Κιότο.

[...]

(11) Οι φορολογικοί διακανονισμοί που επιτυγχάνονται προς εφαρμογή του παρόντος κοινοτικού πλαισίου για τη φορολογία των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας αποτελούν αντικείμενο αποφάσεως εκάστου κράτους μέλους. Προς τούτο τα κράτη μέλη δύνανται να αποφασίσουν να μην αυξήσουν τις συνολικές φορολογικές επιβαρύνσεις, εάν θεωρούν ότι η εφαρμογή αυτής της αρχής για φορολογική ουδετερότητα θα μπορούσε να συντελέσει στην αναδιάρθρωση και στον εκσυγχρονισμό των φορολογικών συστημάτων τους, ενθαρρύνοντας μια τακτική που θα οδηγήσει σε ευρύτερη προστασία του περιβάλλοντος και αυξημένη απασχόληση.

(12) Οι τιμές της ενέργειας αποτελούν ζωτικά στοιχεία των κοινοτικών πολιτικών ενέργειας, μεταφορών και περιβάλλοντος.

[...]

(24) Θα πρέπει να επιτρέπεται στα κράτη μέλη να παρέχουν ορισμένες άλλες απαλλαγές ή μειώσεις των κοινοτικών ελάχιστων επιπέδων φορολογίας εφόσον τούτο δεν βλάπτει την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και δεν προκαλεί στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

(25) Ειδικότερα, η συνδυασμένη παραγωγή θέρμανσης και ισχύος και, προκειμένου να προωθηθεί η χρήση εναλλακτικών πηγών ενέργειας, οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας είναι δυνατόν να τυγχάνουν προνομιακής μεταχείρισης.»

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2003/96 ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη επιβάλλουν φορολογία στα ενεργειακά προϊόντα και την ηλεκτρική ενέργεια σύμφωνα με την παρούσα οδηγία.»

5 Κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής:

«Εκτός από τις γενικές διατάξεις που προβλέπονται στην οδηγία 92/12/ΕΟΚ [του Συμβουλίου, της 25ης Φεβρουαρίου 1992, σχετικά με το γενικό καθεστώς, την κατοχή, την κυκλοφορία και τους ελέγχους των προϊόντων που υπόκεινται σε ειδικούς φόρους κατανάλωσης (ΕΕ 1992, L 76, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2000/47/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 2000 (ΕΕ 2000, L 193, σ. 73)] σχετικά με τις απαλλασσόμενες χρήσεις των φορολογητέων προϊόντων και με την επιφύλαξη άλλων κοινοτικών διατάξεων, τα κράτη μέλη απαλλάσσουν τα ακόλουθα προϊόντα από τη φορολογία, υπό τις προϋποθέσεις που θα ορίσουν προκειμένου να διασφαλισθεί η ορθή και απρόσκοπτη εφαρμογή των απαλλαγών αυτών και να αποφευχθεί η φοροδιαφυγή, η φοροαποφυγή ή η κατάχρηση:

α) ενεργειακά προϊόντα και ηλεκτρική ενέργεια που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και ηλεκτρική ενέργεια που χρησιμοποιείται για τη διατήρηση της ικανότητας παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Ωστόσο, τα κράτη μέλη μπορούν, για λόγους περιβαλλοντικής πολιτικής, να επιβάλουν στα προϊόντα αυτά φορολογία χωρίς να υποχρεούνται να τηρούν τα ελάχιστα επίπεδα φορολογίας που θεσπίζει η παρούσα οδηγία. Στην περίπτωση αυτή, η φορολογία αυτών των προϊόντων δεν λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο της τήρησης του ελαχίστου επιπέδου φορολογίας της ηλεκτρικής ενέργειας που καθορίζεται στο άρθρο 10».

6 Το άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη άλλων κοινοτικών διατάξεων, τα κράτη μέλη μπορούν να παρέχουν, υπό φορολογικό έλεγχο, πλήρεις ή μερικές απαλλαγές ή μειώσεις του επιπέδου φορολογίας:

[...]

γ) στα ενεργειακά προϊόντα και στην ηλεκτρική ενέργεια που χρησιμοποιούνται για συνδυασμένη παραγωγή θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας.»

- 7 Το άρθρο 21, παράγραφος 5, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας 2003/96 προβλέπει τα εξής:

«Μια οντότητα η οποία παράγει ηλεκτρική ενέργεια για δική της χρήση θεωρείται ως διανομέας. Παρά το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α), τα κράτη μέλη μπορούν να απαλλάξουν αυτούς τους μικρούς παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας εφόσον φορολογούν τα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή αυτής της ηλεκτρικής ενέργειας.»

Το γαλλικό δίκαιο

- 8 Το άρθρο 266 quinquies του code des douanes (τελωνειακού κώδικα), ως ίσχυε από την 1η Ιανουαρίου έως τις 31 Δεκεμβρίου 2006, όριζε τα εξής:

«1. Το φυσικό αέριο [...] υπόκειται σε εθνικό φόρο καταναλώσεως κατά την παράδοση στον τελικό χρήστη.

[...]

3. [...]

Η προμήθεια φυσικού αερίου απαλλάσσεται επίσης από τον φόρο όταν προορίζεται να χρησιμοποιηθεί:

[...]

c) ως καύσιμο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, από την 1η Ιανουαρίου 2006, εκτός εάν η προμήθεια φυσικού αερίου προορίζεται για χρήση στις εγκαταστάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 266 quinquies A.»

- 9 Το άρθρο 266 quinquies A του τελωνειακού κώδικα, ως ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 2006, ορίζει τα εξής:

«Η προμήθεια φυσικού αερίου και πετρελαιοειδών που προορίζονται για χρήση σε μονάδες συμπαραγωγής, για τη συνδυασμένη παραγωγή θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας ή για την παραγωγή θερμότητας και μηχανικής ενέργειας, απαλλάσσεται από τον εθνικό φόρο καταναλώσεως που προβλέπεται στα άρθρα 265 και 266 quinquies για περίοδο πέντε ετών από τη θέση των εγκαταστάσεων σε λειτουργία. [...]

Η εν λόγω απαλλαγή ισχύει για μονάδες που τέθηκαν σε λειτουργία το αργότερο στις 31 Δεκεμβρίου 2007. [...]

- 10 Από την 1η Ιανουαρίου 2007, το άρθρο 266 quinquies, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο c, του τελωνειακού κώδικα τροποποιήθηκε ως εξής:

«3. [...]

Η προμήθεια φυσικού αερίου απαλλάσσεται επίσης όταν το αέριο προορίζεται να χρησιμοποιηθεί:

[...]

c) ως καύσιμο για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, από την 1η Ιανουαρίου 2006.

Η απαλλαγή που προβλέπεται [...] στην παρούσα [παράγραφο 3, στοιχείο c,] δεν εφαρμόζεται στην προμήθεια φυσικού αερίου που προορίζεται για χρήση στις μονάδες που αναφέρονται στο άρθρο 266 quinquies A. Ωστόσο, οι παραγωγοί, των οποίων η μονάδα δεν καλύπτεται από σύμβαση για την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας [...] επωφελούνται από το καθεστώς που προβλέπεται στην [παράγραφο 3, στοιχείο c], υπό την προϋπόθεση ότι παραιτούνται του δικαιώματος απαλλαγής από τον εθνικό φόρο που προβλέπεται στο άρθρο 266 quinquies A.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 11 Η Sucrerie de Toury, της οποίας νόμιμος διάδοχος είναι η Cristal Union, εκμεταλλεύεται μονάδα συμπαραγωγής θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας για την οποία χρησιμοποιεί φυσικό αέριο ως καύσιμο.
- 12 Το φυσικό αέριο που προμηθεύτηκε η Sucrerie de Toury μεταξύ της 1ης Ιανουαρίου 2006 και της 25ης Δεκεμβρίου 2007 υποβλήθηκε, με ενέργειες του προμηθευτή της ο οποίος κατέβαλε το σχετικό ποσό, στον εσωτερικό φόρο καταναλώσεως φυσικού αερίου κατά το άρθρο 266 quinquies του τελωνειακού κώδικα.
- 13 Η Sucrerie de Toury, εκτιμώντας ότι οι εν λόγω προμήθειες φυσικού αερίου έπρεπε να είχαν απαλλαγεί από τον φόρο αυτό δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2003/96, άσκησε ενώπιον του tribunal administratif d'Orléans (διοικητικού πρωτοδικείου της Ορλεάνης, Γαλλία) αγωγή ζητώντας την καταβολή αποζημίωσης από το Δημόσιο για την αποκατάσταση της ζημίας που εκτιμά ότι υπέστη από την εκ μέρους της Γαλλικής Δημοκρατίας καθυστερημένη μεταφορά της οδηγίας αυτής στο εσωτερικό δίκαιο.
- 14 Με απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 2013, το tribunal administratif d'Orléans (διοικητικό πρωτοδικείο της Ορλεάνης) απέρριψε την αγωγή αυτή.
- 15 Με απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2014, το cour administrative d'appel de Nantes (διοικητικό εφετείο της Νάντης, Γαλλία) απέρριψε την έφεση που άσκησε η Sucrerie de Toury κατά της πρωτόδικης αποφάσεως, για τον λόγο ότι, κατ' ουσίαν, το φυσικό αέριο που προορίζεται για τη συνδυασμένη παραγωγή θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας εμπίπτει αποκλειστικώς στο άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 2003/96, το οποίο προβλέπει τη δυνατότητα των κρατών μελών να απαλλάσσουν του φόρου τα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή αυτή, και όχι στο άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής, κατά το οποίο τα κράτη μέλη απαλλάσσουν τα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.
- 16 Στις 10 Φεβρουαρίου 2015, η Sucrerie de Toury άσκησε ενώπιον του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας, Γαλλία) αίτηση αναιρέσεως κατά της αποφάσεως αυτής.
- 17 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Υπάρχουν τα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για συνδυασμένη παραγωγή θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας αποκλειστικώς στο πεδίο εφαρμογής της παρεχόμενης [με το άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ'], της οδηγίας 2003/96 δυνατότητας απαλλαγής ή εμπίπτουν επίσης, όσον αφορά το τμήμα των προϊόντων αυτών που χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, στο πεδίο εφαρμογής της υποχρεωτικής απαλλαγής που προβλέπεται [στο άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α'], της οδηγίας αυτής;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 18 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2003/96 έχει την έννοια ότι η κατά τη διάταξη αυτή υποχρεωτική απαλλαγή εφαρμόζεται στα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας όταν τα προϊόντα αυτά χρησιμοποιούνται για τη συνδυασμένη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας, κατά την έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής.
- 19 Κατά τη Γαλλική Κυβέρνηση, τα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για τον τελευταίο αυτόν σκοπό από μονάδα συμπαραγωγής, όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, εμπίπτουν αποκλειστικώς στο άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 2003/96, οπότε, παρά το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής, το κράτος μέλος δεν υποχρεούται να απαλλάξει από τον φόρο το τμήμα των προϊόντων αυτών που χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.
- 20 Αντιθέτως, η Cristal Union, η Φινλανδική Κυβέρνηση και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμούν ότι το άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 2003/96 δεν αποκλείει την εφαρμογή του άρθρου 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής, το οποίο επιβάλλει στα κράτη μέλη να απαλλάσσουν το τμήμα των ενεργειακών προϊόντων που χρησιμοποιείται από μονάδα συμπαραγωγής, όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Το εν λόγω άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', έχει ως μοναδικό σκοπό την παροχή στα κράτη μέλη της πρόσθετης δυνατότητας μερικής ή πλήρους φοροαπαλλαγής του τμήματος των ενεργειακών προϊόντων που αντιστοιχεί στην παραγωγή θερμότητας.
- 21 Κατά πάγια νομολογία, οι διατάξεις που αφορούν τις προβλεπόμενες από την οδηγία 2003/96 απαλλαγές πρέπει να ερμηνεύονται αυτοτελώς, βάσει του γράμματος των διατάξεων αυτών και βάσει της οικονομίας της εν λόγω οδηγίας και των επιδιωκόμενων με αυτήν σκοπών (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 3ης Απριλίου 2014, Kronos Titan και Rhein-Ruhr Beschichtungs-Service, C-43/13 και C-44/13, EU:C:2014:216, σκέψη 25, καθώς και της 13ης Ιουλίου 2017, Vakarų Baltijos laivų statykla, C-151/16, EU:C:2017:537, σκέψη 24 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 22 Πρώτον, επισημαίνεται ότι από το ίδιο το γράμμα της πρώτης περιόδου του άρθρου 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2003/96 προκύπτει ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να απαλλάσσουν από την προβλεπόμενη με την οδηγία αυτή φορολογία «τα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας».
- 23 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι κατά το γράμμα της διατάξεως αυτής ουδόλως αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής της υποχρεωτικής αυτής απαλλαγής τα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από μονάδα συμπαραγωγής, όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης. Πράγματι, γεγονός παραμένει ότι μια τέτοια μονάδα χρησιμοποιεί «ενεργειακά προϊόντα για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας», κατά την έννοια του άρθρου 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2003/96.
- 24 Δεύτερον, όσον αφορά την οικονομία της οδηγίας 2003/96, υπενθυμίζεται ότι, ασφαλώς, η οδηγία δεν αποσκοπεί στη θέσπιση απαλλαγών γενικού χαρακτήρα (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 1ης Δεκεμβρίου 2011, Systeme Helmholtz, C-79/10, EU:C:2011:797, σκέψη 23, και της 21ης Δεκεμβρίου 2011, Haltergemeinschaft, C-250/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2011:862, σκέψη 19).
- 25 Επίσης, δεδομένου ότι στο άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/96 απαριθμούνται εξαντλητικά οι υποχρεωτικές απαλλαγές τις οποίες οφείλουν να προβλέπουν τα κράτη μέλη σε σχέση με τη φορολόγηση των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας (βλ. αποφάσεις της 5ης Ιουλίου 2007, Fendt Italiana, C-145/06 και C-146/06, EU:C:2007:411, σκέψη 36, καθώς και της

- 4ης Ιουνίου 2015, Kernkraftwerke Lippe-Ems, C-5/14, EU:C:2015:354, σκέψη 45), οι διατάξεις του δεν μπορούν να ερμηνευθούν διασταλτικώς, ειδάλλως η θεσπιζόμενη με την οδηγία αυτή εναρμονισμένη φορολόγηση θα στερούνταν κάθε πρακτικής αποτελεσματικότητας.
- 26 Ωστόσο, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2003/96, καθόσον επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρεωτική απαλλαγή των ενεργειακών προϊόντων που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, προβλέπει σαφή και απαλλαγμένη αιρέσεων υποχρέωση, οπότε η διάταξη αυτή παρέχει στους ιδιώτες το δικαίωμα να την επικαλούνται απευθείας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων (βλ., συναφώς, απόφαση της 17ης Ιουλίου 2008, Flughafen Köln/Bonn, C-226/07, EU:C:2008:429, σκέψεις 29 έως 33).
- 27 Εξάλλου, παρατηρείται ότι, όταν ο νομοθέτης της Ένωσης θέλησε να παράσχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα παρεκκλίσεως από αυτό το καθεστώς υποχρεωτικής απαλλαγής, το προέβλεψε κατά τρόπο ρητό, αντιστοίχως, στο άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 2003/96, κατά το οποίο τα κράτη μέλη μπορούν να φορολογούν τα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας για λόγους περιβαλλοντικής πολιτικής, και στο άρθρο 21, παράγραφος 5, τρίτο εδάφιο, της οδηγίας αυτής, δυνάμει του οποίου τα κράτη μέλη τα οποία απαλλάσσουν την ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από τους μικρούς παραγωγούς ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει να φορολογούν τα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή της ηλεκτρικής αυτής ενέργειας.
- 28 Επομένως, από την οικονομία της οδηγίας 2003/96 προκύπτει ότι, εξαιρουμένων των δύο αυτών συγκεκριμένων περιπτώσεων, η υποχρεωτική απαλλαγή των ενεργειακών προϊόντων που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή της ηλεκτρικής ενέργειας κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', πρώτη περίοδος, της οδηγίας αυτής επιβάλλεται στα κράτη μέλη άνευ αιρέσεων.
- 29 Τρίτον, όσον αφορά τους επιδιωκόμενους με την οδηγία 2003/96 σκοπούς, παρατηρείται, κατ' αρχάς, ότι η οδηγία αυτή, προβλέποντας εναρμονισμένο φορολογικό καθεστώς των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας, αποσκοπεί, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 2 έως 5 και 24, στην προώθηση της εύρυθμης λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς στον τομέα της ενέργειας με την αποφυγή, ιδίως, των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού (βλ., συναφώς, μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 3ης Απριλίου 2014, Kronos Titan και Rhein-Ruhr Beschichtungs-Service, C-43/13 και C-44/13, EU:C:2014:216, σκέψεις 31 και 33· της 2ας Ιουνίου 2016, ROZ-SWIT, C-418/14, EU:C:2016:400, σκέψη 32, καθώς και της 7ης Σεπτεμβρίου 2017, Hüttenwerke Krupp Mannesmann, C-465/15, EU:C:2017:640, σκέψη 26).
- 30 Προς τούτο, όσον αφορά την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, ο νομοθέτης της Ένωσης επέλεξε, όπως προκύπτει, μεταξύ άλλων, από τη σελίδα 5 της αιτιολογικής εκθέσεως της προτάσεως οδηγίας του Συμβουλίου για την αναδιάρθρωση του κοινοτικού πλαισίου φορολογίας των ενεργειακών προϊόντων (ΕΕ 1997, C 139, σ. 14), να επιβάλει στα κράτη μέλη, κατά το άρθρο 1 της οδηγίας 2003/96, τη φορολόγηση της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας, τα δε ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή της πρέπει, συνακολούθως, να απαλλάσσονται της φορολογίας, με σκοπό την αποφυγή, όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 56 έως 62 των προτάσεών του, της διπλής φορολογήσεως της ηλεκτρικής ενέργειας.
- 31 Αν όμως τα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από μονάδα συμπαραγωγής, όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, δεν ετύγχαναν φοροαπαλλαγής κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2003/96, θα προέκυπτε ακριβώς κίνδυνος διπλής φορολογήσεως, δεδομένου ότι θα φορολογούνταν επίσης και η με τον τρόπο αυτό παραγόμενη ηλεκτρική ενέργεια, κατά το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής.
- 32 Ασφαλώς, η οδηγία 2003/96 δεν αποκλείει κάθε κίνδυνο διπλής φορολογήσεως, δεδομένου ότι, όπως ήδη εκτέθηκε στη σκέψη 27 της παρούσας αποφάσεως, κράτος μέλος μπορεί, κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', δεύτερη περίοδος, της οδηγίας αυτής, να φορολογεί τα ενεργειακά

- προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας για λόγους περιβαλλοντικής πολιτικής (βλ. απόφαση της 4ης Ιουνίου 2015, Kernkraftwerke Lippe-Ems, C-5/14, EU:C:2015:354, σκέψη 51).
- 33 Εντούτοις, γεγονός παραμένει ότι, αν μονάδα συμπαραγωγής, όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, στερούνταν της κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2003/96 φοροαπαλλαγής, για τον λόγο και μόνον ότι δεν παράγει αποκλειστικώς ηλεκτρική ενέργεια, αλλά συνδυασμό θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας, θα μπορούσε να προκύψει, όπως καταδεικνύεται από τις περιστάσεις της υποθέσεως της κύριας δίκης, άνιση μεταχείριση μεταξύ των παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας, όπερ θα ήταν πηγή επιζήμιων για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς στον τομέα της ενέργειας στρεβλώσεων του ανταγωνισμού (βλ., συναφώς, απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, Haltergemeinschaft, C-250/10, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2011:862, σκέψεις 17 και 18).
- 34 Εξάλλου, υπενθυμίζεται ότι η οδηγία 2003/96 αποσκοπεί επίσης στην επίτευξη του σκοπού ο οποίος, όπως εκτίθεται στις αιτιολογικές σκέψεις 6, 7, 11 και 12 της οδηγίας αυτής, συνίσταται στην ενθάρρυνση των σκοπών της περιβαλλοντικής πολιτικής (απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2017, Hüttenwerke Krupp Mannesmann, C-465/15, EU:C:2017:640, σκέψη 26).
- 35 Η φορολόγηση όμως των ενεργειακών προϊόντων όταν χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από μονάδα συμπαραγωγής, όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, είναι, λαμβανομένου υπόψη του κινδύνου της διπλής φορολογήσεως τον οποίο συνεπάγεται, αντίθετη προς τον σκοπό αυτόν.
- 36 Πράγματι, το δίκαιο της Ένωσης, όπως προκύπτει, ειδικότερα, από την οδηγία 2012/27/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για την ενεργειακή απόδοση, την τροποποίηση των οδηγιών 2009/125/ΕΚ και 2010/30/ΕΕ και την κατάργηση των οδηγιών 2004/8/ΕΚ και 2006/32/ΕΚ (ΕΕ 2012, L 315, σ. 1), αποσκοπεί στην προώθηση της συμπαραγωγής βάσει της ζήτησεως για ωφέλιμη θερμότητα στην εσωτερική αγορά της ενέργειας, δεδομένου ότι η συμπαραγωγή υψηλής αποδόσεως προσφέρει σημαντικές δυνατότητες εξοικονομήσεως πρωτογενούς ενέργειας.
- 37 Επιπλέον, δεν αμφισβητείται ότι, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 20 της οδηγίας 2003/87/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με τη θέσπιση συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της Κοινότητας και την τροποποίηση της οδηγίας 96/61/ΕΚ του Συμβουλίου (ΕΕ 2003, L 275, σ. 32), η συμπαραγωγή δημιουργεί λιγότερες εκπομπές CO₂ ανά μονάδα παραγωγής από τη χωριστή παραγωγή θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας.
- 38 Κατά συνέπεια, διαπιστώνεται ότι τόσο από το γράμμα του άρθρου 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2003/96 όσο και από την οικονομία και τους σκοπούς της οδηγίας αυτής προκύπτει ότι τα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για τη συνδυασμένη παραγωγή θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της υποχρεωτικής απαλλαγής που προβλέπεται στη διάταξη αυτή.
- 39 Η ορθότητα της ερμηνείας αυτής δεν κλονίζεται από το άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 2003/96.
- 40 Πράγματι, το προαιρετικό καθεστώς που προβλέπεται στη διάταξη αυτή, δυνάμει του οποίου τα κράτη μέλη μπορούν να παρέχουν πλήρεις ή μερικές απαλλαγές ή μειώσεις του επιπέδου φορολογίας στα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για τη συνδυασμένη παραγωγή θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας, δεν μπορεί να αποτελεί στοιχείο αποφασιστικής σημασίας για τον καθορισμό

του περιεχομένου των υποχρεωτικών φοροαπαλλαγών κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/96 (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 1ης Μαρτίου 2007, Jan De Nul, C-391/05, EU:C:2007:126, σκέψη 29).

- 41 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, οσάκις διάταξη του δικαίου της Ένωσης επιδέχεται πλείονες ερμηνείες, πρέπει να προτιμάται η ερμηνεία η οποία διασφαλίζει την πρακτική της αποτελεσματικότητα (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 18ης Δεκεμβρίου 2008, Afton Chemical, C-517/07, EU:C:2008:751, σκέψη 43, και της 10ης Σεπτεμβρίου 2014, Holger Forstmann Transporte, C-152/13, EU:C:2014:2184, σκέψη 26).
- 42 Όπως όμως προκύπτει από τις σκέψεις 26 έως 28 της παρούσας αποφάσεως, το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2003/96 επιβάλλει στα κράτη μέλη την άνευ αιρέσεων υποχρέωση να απαλλάσσουν τα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.
- 43 Επομένως, για να μη χάσει η διάταξη αυτή την πρακτική αποτελεσματικότητά της, το προαιρετικό καθεστώς που προβλέπεται στο άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής μπορεί να έχει μόνον συμπληρωματικό χαρακτήρα, υπό την έννοια ότι παρέχει απλώς στα κράτη μέλη τη δυνατότητα, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 25 της εν λόγω οδηγίας, «προνομιακής μεταχειρίσεως» των ενεργειακών προϊόντων που χρησιμοποιούνται για τη συνδυασμένη παραγωγή θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας, με τη θέσπιση, προς προώθηση των υπομνησθέντων στις σκέψεις 34 έως 37 της παρούσας αποφάσεως σκοπών περιβαλλοντικής πολιτικής, συγκεκριμένου καθεστώτος που να προβλέπει είτε τη φοροαπαλλαγή των ενεργειακών αυτών προϊόντων είτε τη μείωση του επιπέδου φορολογίας τους, εφόσον το εφαρμοζόμενο επίπεδο φορολογίας εξασφαλίζει την υποχρεωτική απαλλαγή του τμήματος των εν λόγω προϊόντων που χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 1ης Μαρτίου 2007, Jan De Nul, C-391/05, EU:C:2007:126, σκέψη 29).
- 44 Συνεπώς, το άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 2003/96 αποσκοπεί στην παροχή στα κράτη μέλη συμπληρωματικής δυνατότητας παρεκκλίσεως από τη φορολογία των ενεργειακών προϊόντων κατά το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής και όχι στον αποκλεισμό της εφαρμογής του καθεστώτος υποχρεωτικής απαλλαγής κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', πρώτη περίοδος, της εν λόγω οδηγίας.
- 45 Συναφώς, διευκρινίζεται ότι οι τυχόν πρακτικές δυσκολίες που συνεπάγεται η ανάγκη προσδιορισμού του τμήματος των ενεργειακών προϊόντων που χρησιμοποιούνται από μονάδα συμπαραγωγής για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε σχέση με το τμήμα που χρησιμοποιείται για την παραγωγή θερμότητας, τις οποίες τονίζει η Γαλλική Κυβέρνηση, δεν αίρουν, σε καμία περίπτωση, την υποχρέωση των κρατών μελών να απαλλάσσουν άνευ αιρέσεων τα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2003/96. Κατά τα λοιπά, όπως τόνισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 74 των προτάσεών του, από τα στοιχεία που προσκόμισαν η Επιτροπή και η Cristal Union, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, προκύπτει ότι παρίσταται καθ' όλα δυνατόν να εκτιμηθεί, σύμφωνα με λεπτομέρειες που εναπόκειται στα κράτη μέλη να καθορίσουν ελλείψει διευκρινίσεων στην οδηγία αυτή, η ποσότητα των ενεργειακών προϊόντων, η οποία δύναται να ποικίλλει αναλόγως των χαρακτηριστικών των μονάδων συμπαραγωγής και η οποία απαιτείται για την παραγωγή μιας συγκεκριμένης ποσότητας ηλεκτρικής ενέργειας ή μιας συγκεκριμένης ποσότητας θερμότητας.
- 46 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2003/96 έχει την έννοια ότι η κατά τη διάταξη αυτή υποχρεωτική φοροαπαλλαγή έχει εφαρμογή στα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας όταν τα προϊόντα αυτά χρησιμοποιούνται για τη συνδυασμένη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας, κατά το άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 47 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2003/96/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με την αναδιάρθρωση του κοινοτικού πλαισίου φορολογίας των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας, έχει την έννοια ότι η κατά τη διάταξη αυτή υποχρεωτική φοροαπαλλαγή έχει εφαρμογή στα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας όταν τα προϊόντα αυτά χρησιμοποιούνται για τη συνδυασμένη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και θερμότητας, κατά το άρθρο 15, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής.

(υπογραφές)